

איתי מק, עו"ד
Eitay Mack, Advocate
ايتاي مك، محام

מרכז כלל, משרד 745, רח' יפו 97, ירושלים ■ טל' 02-5877766, פקס 02-5877744
Clal Center, Office 745, 97 Yaffo St., Jerusalem ■ Tel 02-5877766, Fax 02-5877744
eitaymack@gmail.com

יום ראשון 1 נובמבר 2015

לכבוד	לכבוד	לכבוד
יהודה וינשטיין, עו"ד	מר ניר ברקת	משה (צ'יקו) אדרי, ניצב
היועץ המשפטי	ראש עיריית י-ם	מפקד מחוז ירושלים
לממשלה	טל': 02-6297998	משטרת ישראל
טל': 02-6466521	פקס: 02-6296014	טל': 02-5391111
פקס: 02-6467001		פקס: 02-5898988

שלום רב,

הנדון: ענישה קולקטיבית ברובע המוסלמי ומגבלות על חופש התנועה והעיסוק של

התושבים והסוחרים

1. פנייה דחופה זו נשלחת בשם עמותת "עיר עמים" ובשם תושבים ובעלי עסקים ברובע המוסלמי.
2. כפי שיפורט להלן, מאז רציחתם של הרב נחמיה לביא ואהרון בניטה-בנט ז"ל ביום 2.10.2015, ליד בית ויטנברג ברח' הגיא, ככל הנראה על רקע הלחץ הציבורי לייצר "ביטחון אינסטנט", המשטרה נקטה בשורה של צעדים במקום. כפי שנפרט, צעדים אלו, במקום ליצור ביטחון מערערים את הסדר הציבורי, פוגעים עוד בשגרת החיים ברובע המוסלמי, ומהווים ענישה קולקטיבית ומיותרת לכלל התושבים ובעלי העסקים הפלסטינים. המשטרה נקטה בפעולות ובפרט אפשרה לקיים תהלוכת הסתה נגד תושבי הרובע, שרק הרחיקו את הרגיעה, ושעלולות להביא לפגיעה חמורה ובלתי הפיכה במסחר ובתיירות ברובע המוסלמי.
3. בין היתר, בצעד שנדמה כפוגע בבטחון במקום ולא מגבירו, המשטרה חצתה את רח' הגיא למשך כשבועיים. בסמוך לבית ויטנברג הוקמה ישיבה מאולתרת, ככל הנראה מטעם עמותת "עטרת כהנים". לשם כך, גידרה המשטרה במחסומי ברזל את מתחם הישיבה, תוך השארת מעבר צר לעוברי אורח בצד המתחם, שמעת לעת נסגר לחלוטין. בנוסף, הוקמו מחסומים נוספים ברחובות בסמוך למתחם הישיבה המאולתרת. הישיבה הציבה רמקולים אשר מעדויות התושבים השמיעו מוזיקה רועמת עד השעה 2-3 לפנות בוקר. הישיבה והאבטחה הצמודה לה תפסו כ-120 מ' משטח ציבורי ברח' הגיא, בעוד שהחנויות הפלסטיניות בסביבתה נותרו סגורות, על חלקן נתלו כרזות ודגלי ישראל, ומול פתח חנות אחת הוצבה עמדה לחלוקת עוגיות לכוחות הביטחון. הישיבה הוקמה מול מרפאת קופ"ח כללית המשרתת את תושבי הרובע המוסלמי, אשר נאלצה בשל כך לסגור שעריה.
4. אמנם הישיבה המאולתרת פונתה, אך עד היום מוצבים מחסומים ארעיים הנסגרים לסירוגין בסמטאות המובילות לרח' הגיא, לאורך כל רח' הגיא ובפרט בכניסה אליו מן הרחבה הפנימית של שער שכם. בנוסף על רח' הגיא, נקודה מרכזית נוספת של פעילות כוחות המשטרה עד היום, הינה

ברחבות החיצוניות והפנימיות של שער שכם. השוטרים מעכבים ובודקים שם תעודות זהות כמעט של כל פלסטיני שנעמד או מתיישב במדרגות, וכך הביאו לשיתוק כמעט מוחלט של הפעילות החברתית והמסחרית הענפה במקום. מאחר שמדובר בכניסה הראשית לרח' הגיא, הדבר תורם תרומה משמעותית לדילול תנועת הפלסטינים והתיירים ברחוב.

5. העדר הנחיות ברורות, פערים וחוסר התיאום בין השוטרים ניכרים בשבועות האחרונים. נראה כי כל שוטר מחליט בעצמו כיצד לנהוג, כאשר התושבים ובעלי החנויות תלויים במזלם הטוב באיזה שוטר נתקלו – כך נוצר מצב, שעל משפחה אחת המתגוררת ליד מתחם הישיבה המאולתרת ברח' הגיא נאסר במשך כשלושה ימים לצאת מביתה, בעוד שלמשפחות אחרות בסביבה כן התאפשר לצאת; היו חנויות שהשוטרים הורו על סגירתן, בעוד שחנויות אחרות בסביבתן נותרו פתוחות באופן מלא או חלקי; היו מחסומים שניתן לעבור בהם ללא כל קושי, בעוד שבמחסומים שמוקמו מטרים ספורים מהם היה קושי רב לעבור; היו שוטרים שנתנו לעבור ליד הישיבה המאולתרת בחופשיות, והיו כאלה שהצמידו את נשקם לגופם של עוברי האורח הפלסטינים; היו שוטרים שבדקו בשטחיות את התיקים וכלל לא ביצעו בדיקות גופניות (רק בדקו תעודות זהות), והיו שוטרים שביצעו בדיקות גופניות משפילות באמצע הרחוב ותוך הצמדת הנבדקים לקיר; לעיתים שוטרים בדקו והתירו לפלסטינים לעבור במחסום אחד, רק כדי שבמחסום הבא יחזירו אותם אחורה; חלק מהשוטרים נתנו לתיירים לעבור בחופשיות, וחלק מהשוטרים נתנו לעבור רק למי שנראו להם כיהודים דתיים-אורתודוקסים.

6. יצוין כי ככל הנראה לנוכח המשך הגעת קבוצות תיירים נוצרים, המשטרה פחות לחצה ולוחצת על החנויות בפנינת רחובות הגיא והויה דולרוזה – דבר המוכיח את חולשת הטיעון הביטחוני, אם לשם התיירות בנקודה מסוימת ברח' הגיא המשטרה מוכנה להגמישו.

7. בנסיבות אלה, נראה כי התנהלות כוחות הביטחון לא תרמה לביטחון היהודים ברובע המוסלמי ובעיר בעתיקה וייתכן שאף פגעה בו. אין באמצעי הביטחון שנקטו כדי למנוע מאדם שירצה לדקור, חס וחלילה, מלהיכנס לרח' הגיא ולשער שכם, לנוע ברחובות הצדדיים, או לעבור במחסומים בעת שהשוטרים עסוקים בבדיקה של אחר. הפגיעה הקשה היא דווקא בתושבים הפלסטינים שגרים ברח' הגיא ובסמטאות הקטנות המתחברות אליו, מבוגרים וילדים שחוזרים או הולכים לבית הספר, ואין להם ברירה אלא לסבול את העיכובים והבדיקות המשפילות (שוטרים רבים מעדיפים לבצע בדיקה גופנית מלאה דווקא באמצע רח' הגיא, כאשר הנבדק נדרש להיצמד לקיר עם ידיים מורמות למעלה).

8. אמצעים דומים לא ננקטו בכל מקום אחר, ברחבי הארץ ובירושלים, בהם התרחשו אירועי אלימות דומים בשבועות האחרונים. רשויות החוק והביטחון הבינו כי עליהם לאפשר שם חזרה מהירה לשגרת החיים.

9. בנוסף לכך, במקום לפעול להרגעת הרוחות ועל אף הודעת עיריית ירושלים כי תסייע לעסקים בהתמודדות עם המצב הביטחוני, העירייה בחרה להצטרף לקריאות לנקיטת "יד חזקה" כלפי העסקים הפלסטיניים ברובע המוסלמי, והחליטה דווקא עכשיו לבצע אכיפה מוגברת סלקטיבית כלפי עסקים פלסטיניים ברח' הגיא – כך למשל, ניתן דו"ח בסך 5,000 ₪ לבעל בית קפה, בטענה שלא היה במקום שלט האוסר על עישון (בעת ביקור פקח העירייה, בית הקפה היה שומם מאדם), ופקחי העירייה הורו לסוחרים להסיר כל שילוט וסחורה לתצוגה מפתחי החנויות, על אף שהיוו חלק מגורמי המשיכה של תיירים לרח' הגיא בהיותו מעין שוק פתוח.

10. מדובר בהפליה קשה בין יחס העירייה לסוחרים היהודים אותם היא מעודדת, לבין יחסה לסוחרים הפלסטינים שכלפיהם היא מתנכלת ועלולה אף להביא לקריסתם. לא ברור מה האינטרס של העירייה בדבר – המוני התיירים לא יגיעו לראות עיר עתיקה סגורה ומשותקת ולעמוד במחסומים.

11. אין צל של ספק כי קריסת התיירות והעסקים המפרנסים משפחות רבות, והמשך העיכובים והמגבלות הקשות על חופש התנועה והעיסוק ברובע המוסלמי, לא יביאו לרגיעה ורק עלולים לפגוע עוד בביטחון במקום.

12. מעדויות של בעלי העסקים ברח' הגיא, חלקם הגדול לא יצליח להחזיק עוד זמן רב במצב העניינים הנוכחי, אשר בו לנוכח כוחות הביטחון המסיביים והתנהלותם, ולנוכח ההתנכלות מצד העירייה, הרחוב והסמטאות המחוברות לו לא מסוגלים לחזור לשגרת החיים, התיירות והעסקים, וכל מי שרק יכול מדיר רגליו מהם. חלק מבעלי החנויות כלל אינם מגיעים לפתוח את חנויותיהם, חלקם מגיעים לחנויות רק למספר שעות או כדי לבדוק את תקינותן, וחלקם סוגרים את חנויותיהם בשעה מוקדמת.

13. על כל האמור יש להוסיף גם כי הטענות על הצורך בשמירת הביטחון והסדר הציבורי, לא עומדות במבחן המציאות במיוחד לנוכח "סיבוב השערים" מסביב להר הבית וברובע המוסלמי, שנערך בכל ראשית חודש, ואף אושר לאחרונה בעת הימים הקשים, ביום 13.10.2015. במהלך מצעד זה, לצד כל צעדי הפגיעה שתוארו לעיל, השוטרים הביאו לסגירת החנויות ברח' הגיא והטילו מעין עוצר על תושבי הרחוב והסמטאות המתחברות אליו לשם מעבר המצעד. החנויות הבודדות שנותרו פתוחות, זכו לביקורים חוזרים מצד קציני משטרה שכפו בפועל את סגירתן. קצין משטרה תועד מדווח בקשר כי הרחוב "סטריילי", כאשר כוונתו ברורה – סטרילי מפלסטינים; המשתתפים צעדו בליווי המשטרה תחת דגלי "ממלכת יהודה", רבים מהם לבשו חולצות של ארגון להב"ה וחולצות עם כתובות מסיתות וגזעניות (כגון **"אויבים לא מפרנסים"**, **"מי המחבל הבא? המלצר? המוסכניק? פועל הבניין?"**, ציור של כיפת הסלע וכיתוב **"מפריע לך שזה על החולצה?"**, ציור שריפה וכיתוב **"אני בוער על ארץ ישראל השלמה"**); מארגני האירוע דאגו להודיע חזור ושנית ברמקולים על כוונתם לבנות את בית המקדש בקרוב (בין היתר, הודיעו כי **"אחד מראשי המדינה אמר פליטת פה כאילו אנחנו לא מתכננים לבנות את בית המקדש, אף אחד לא נתן לו סמכות ואנחנו מתכוונים לבנות את בית המקדש בקרוב"**), ואף הוקראו דבריו של הרב גינזבורג, אשר מוכר כמי שהוציא את החוברת "ברוך הגבר" לאחר הטבח במערת המכפלה וכתומך בספר "תורת המלך", לפיהם: **"כתוב בספרים הקדושים שהחוש של הנשמה זה חוש הריח. מה זה היום חוש הריח? צריך להריח מה קורה בחדשות ולראות מה הקדוש ברוך הוא רומז לנו, לאיפה אנחנו צריכים להתקדם ונקווה שבחודש הזה כבר תהיה בניית בית המקדש השלישי"**.

14. התפילות שנערכו ב"סיבוב השערים" היוו חלק מזערי בלבד ממנו. רוב הזמן הוקדש על ידי המשתתפים והמשתתפות לשירי הסתה בעידוד המארגנים: המארגנים שרו חזור ושנית ברמקולים בעוצמה **"ייבנה המקדש"**, בעוד שהמוני המשתתפים והמשתתפות שרו ורקדו **"יישרף המסגד"**. שיר נוסף שחזר על עצמו במשך כל האירוע, היה שיר נקמה, אשר המשתתפים והמשתתפות בהמוניהם הצטרפו לו תוך שינוי המילים ל"נקום אחת משתי עיניי מפלסטיין, יימח שמם". המארגנים אף דאגו להסביר ברמקולים כי **"כשהוא אמר נקם אחת משתי עיניי מה שהוא נקם זה היה רק על עין אחת, העין השנייה שמורה אז תבינו מה הסדר גודל וכאשר דם ישראל נשפך אז יש דברים – אחד זה מה שאומרים שצריך לבנות יותר בתי יהודים שיראו שאנחנו לא מתקפלים,**

אבל "דמם לא נקיתי", כלומר, לא ניתן למחול לגויים על הדם היהודי שנשפך ויש להענישם; כאשר התהלכה עברה ברח' הגיא שירי הנקמה לוו גם בדפיקות המשתתפים והמשתתפות על דלתות החנויות והבתים, מבלי שהשוטרים ינסו לעצור, נהפוך הוא, חלק מהשוטרים תועדו מהנהנים בראשם לפי קצב מנגינות שירי הנקמה ושריפת המסגד.

15. חמור מכל, לנגד עיני השוטרים חולקו למשתתפים ולמשתתפות ב"סיבוב השערים" כרוזים צבעוניים, בהם נכתב **"מבית אסורים יצאו למלך – הגיבורים שלנו יושבים בכלא"**, ופורטו שמות "הגיבורים" שעצורים על מעורבותם בפשיעה לאומנית יהודית (אביתר סלונים, מאיר אטינגר, ינון ראובני ואחרים). כך גם, בסוף האירוע הוצב לנגד עיני השוטרים והקצינים הבכירים שולחן, בו נמכרו חולצות שחורות עם איור של כיפת הסלע וכיתוב **"מפריע לך שזה על החולצה? למה לא מפריע לך שזה על הר ה'?!"**.

16. מעבר לכך שמדובר בהפרה חמורה של משטרת ישראל את הנחיות שופטי ביהמ"ש העליון בפסק הדין בבג"צ 3079/15, נדמה כי התנהלות זו של המשטרה מדגימה כי לא שיקולי בטחון הניעו את הענישה נגד התושבים והסוחרים בימים אלה, אלא שיקולים לא ענייניים, זאת על חשבון מרקם החיים השברירי שעוד נותר בעיר העתיקה.

17. עד כה, אף גורם רשמי מצד המשטרה ו/או עיריית ירושלים לא טרח להידבר עם תושבי וסוחרי הרובע המוסלמי, להרגיע את חששותיהם כי מטרת הפעולות כולן הינה להפוך את רח' הגיא לדומה בהתנהלותו לרח' השוהדא בחברון, ולהפריכן. הנוכחות המסיבית של כוחות הביטחון ברח' הגיא ובשער שכם, המחסומים, הבידוק האגרסיבי של עוברי האורח שעוד מגיעים למקום, ואכיפה מוגברת סלקטיבית מצד העירייה כלפי עסקים פלסטינים ברח' הגיא, אשר נמשכים עד היום, רק מחזקים חששות אלה.

18. לאור כל האמור לעיל, נבקשכם לפעול בהקדם להשבת שגרת החיים ברובע המוסלמי. הצורך לפעול למען הביטחון במקום, אין בו לטעמנו כדי להוביל לפגיעה הבלתי מידתית כמתואר בזכויות תושבי וסוחרי הרובע המוסלמי.

בכבוד רב,
איתי מק, עו"ד